

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА АДВОКАТА ТА МЕДІАТОРА: ЗМІСТ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ

Тема етичних стандартів у юридичній професії стає все більш актуальною в сучасному правовому кліматі. Адвокати та медіатори, два важливі учасники процесу вирішення конфліктів, керуються різними, але пов'язаними між собою етичними принципами. Історичний розвиток юридичної етики, а також актуальні проблеми, з якими стикається юридична спільнота, виявляються при вивченні їх професійних кодексів.

Походження професійної етики в юридичній сфері можна простежити до римського права, коли поняття «advocatus» дозволяло як захищати інтереси клієнта, так і здійснювати правосуддя. У міру інституціоналізації професії в XIX столітті з'явилися перші офіційні принципи юридичної етики. Канони професійної етики, прийняті Американською асоціацією адвокатів у 1908 році, послужили зразком для інших юрисдикцій.

Розвиток юридичної етики в Україні був складним процесом. Протягом радянського періоду юридична професія була підпорядкована інтересам держави, що спотворило основоположні принципи захисту. Лише після здобуття незалежності професійні етичні норми почали справді відроджуватися. Конгрес юристів України прийняв чинний Кодекс професійної етики адвокатів після переоцінки європейських звичаїв з національної точки зору.

Етичні норми адвоката базуються на ряді основних ідей. Етичні норми адвоката базуються на ряді основних ідей.

Перша з них — принцип незалежності, який передбачає, що на професійні судження адвоката не можуть впливати зовнішні сили, навіть тиск з боку власного клієнта [1; 2]. Завдяки цій незалежності захист буде здійснюватися в межах закону та професійних стандартів.

По-друге, юридична професія дуже високо цінує конфіденційність. Адвокатська таємниця захищає не тільки інформацію про клієнта, але й довіру, яка є основою правничої допомоги. Ця концепція є настільки абсолютною, що адвокати зобов'язані зберігати мовчання навіть після закінчення терміну повноважень.

Третім компонентом є компетентність. Адвокат не має права братися за справу, для якої йому бракує необхідної кваліфікації, або небало ставитися до інтересів клієнта [2]. Як наслідок, представники

цієї професії постійно перебувають під тиском необхідності вдосконалювати свої знання та вміння.

Від взаємодії з клієнтами до поведінки в суді — чесність і доброчесність є невід’ємною частиною кожної сфери юридичної практики. Адвокатам заборонено застосовувати нечесні методи, брехати в суді або приховувати інформацію, яку вони зобов’язані розкривати.

Нарешті, відносини всередині професійної спільноти регулюються принципом колегіальності. Підтримка честі та гідності професії, уникнення публічної критики колег та прояв поваги один до одного є обов’язковими вимогами до адвокатів.

Практика медіації як альтернативного способу вирішення спорів є відносно новою, на відміну від багатовікової юридичної професії. Професійна медіація в її сучасному вигляді з’явилася лише в другій половині XX століття, переважно в Сполучених Штатах, незважаючи на те, що техніки медіації використовувалися в багатьох культурах ще з античних часів. Коли в 1980-х роках ця професія почала інституціоналізуватися, були створені кодекси етики для медіаторів.

В Україні медіація є відносно новим явищем. Прийняття Закону про медіацію у 2021 році ознаменувало новий етап у розвитку альтернативних методів вирішення конфліктів [4]. Незважаючи на відмінності в термінології, професійні асоціації медіаторів створили власні кодекси етики, що базуються на схожих ідеях.

Нейтральність і неупередженість є основоположними принципами медіації. Медіатор повинен ставитися до кожної сторони однаково і не може мати особистої зацікавленості у вирішенні суперечки. Це суттєво відрізняє його від адвоката, який має непокхитний обов’язок відданості своєму клієнту.

Медіатор бере добровільну участь не може нав’язувати сторонам рішення, і вони можуть припинити процедуру в будь-який момент. Це створює умови для щирої розмови без примусу.

У медіації присутня унікальна конфіденційність. Вона захищає саму процедуру медіації, а також дані, отримані від сторін. Безпечний простір для відвертого спілкування створюється завдяки імунітету медіатора від допиту як свідка щодо фактів, які були йому розкриті протягом процесу.

Медіатор допомагає знайти рішення, але не нав’язує його сторонам, відповідно до ідеї самовизначення сторін[4]. Завдання медіатора полягає в тому, щоб сприяти просуванню процесу, а не оцінювати правову позицію; остаточну відповідальність за результат несуть самі сторони.

Окрім юридичних знань, медіатор повинен вміти керувати складною емоційною динамікою, ефективно спілкуватися та розуміти психологію конфлікту. Саме тому медіація є міждисциплінарною професією.

Існують як спільні риси, так і суттєві відмінності між етичними стандартами медіаторів та адвокатів. У юридичній сфері, вимога щодо наявності вищої освіти та недоторканність конфіденційності об'єднують обидві професії. Хоча і різними способами, медіатори та адвокати працюють над дотриманням верховенства права.

Але ці відмінності є суттєвими. Завданням адвоката є захист інтересів клієнта відповідно до норм чинного законодавства. Медіатор виступає в ролі миротворця, допомагаючи сторонам вирішити їхні суперечки мирним шляхом. Відданість клієнту є фундаментом етики адвоката. Етика медіаторів робить сильніший акцент на об'єктивності та рівному ставленні до кожного учасника.

Ці відмінності призводять до складних моральних головоломки. Формально, адвокат може служити посередником, але для переходу від ролі захисника необхідний значний зсув у професійній ідентичності від цієї ролі до нейтрального посередника. Адвокат повинен розуміти ідею взаємної вигоди, оскільки їх навчають думати з точки зору перемоги та програшу. Вимагаючи розкриття можливих конфліктів інтересів та забороняє одночасне виконання обов'язків, які є несумісними, професійні кодекси поведінки мають на меті вирішити ці конфлікти.

Обидві професії стикаються з новими перешкодами в сучасному правовому середовищі. Традиційні етичні норми повинні бути переглянуті з огляду на оцифрування юридичних послуг.

Етичні цінності також впливають на глобалізацію. Для вирішення міжнародних проблем повинні бути узгоджені різні етичні традиції. Європейська інтеграція України вимагає узгодження професійних норм з європейськими нормами, зокрема Кодекс поведінки для європейських юристів.

Ще одним важливим етапом розвитку є зростання професійної соціальної відповідальності. Громадська роль адвокатів та посередників — обов'язок перед суспільством в цілому, а не лише їх клієнтам — все більше і більше підкреслюється в сучасних етичних правилах. Цей перехід до соціальної справедливості відображається в ідеї адвоката «pro bono» та наявності посередництва для малозабезпечених сегментів суспільства.

Професійна етика адвоката чи посередника — це більше, ніж просто набір рекомендацій щодо поведінки. Різні складні нормативні рамки формують професійну ідентичність та встановлюють позицію та функцію різних професій у суспільстві. Історичний розвиток цих моральних стандартів відображає зміну того, як люди бачать сам закон, від інструменту конфлікту до способу досягти угоди.

Конкурентна модель справедливості узгоджується з адвокатською етикою, яка підкреслює захист клієнтів, незалежність та конфронта-

ційну позицію. Це уособлює принципи верховенства права, процедурного захисту та індивідуальних прав. Завдяки своєму нейтралітету, добровільних та відновлювальних принципах етика медіатора забезпечує інший погляд на конфлікт, розглядаючи його як шанс на примирення, а не на бій.

Обидві парадигми сумісні та необхідні в сучасному правовому середовищі. Коли компроміс є нездійсненним або непридатним, адвокат пропонує захист. Коли сторони хочуть зберегти свої стосунки недоторканими та знайти рішення, яке працює для обох, медіація забезпечує засіб вирішення суперечок. Професійна етика кожної з цих професій гарантує, що юридична допомога буде надана чесним та якісним чином як для людей, так і для суспільства в цілому.

Ці етичні рамки можуть зростати внаслідок посилення професіоналізації, адаптації технологій та збереження гармонії між інтересами клієнтів, професійними зобов'язаннями та загальним добробутом. Юридичні фахівці можуть лише підтримувати довіру суспільства та виконувати свій основний обов'язок виконання справедливості, якщо вони дотримуються високих етичних стандартів.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення 05.10.2025).
2. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/p0001891-17#Text> (дата звернення 05.10.2025).
3. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 16.10.2024).
4. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення 16.10.2024).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» кандидат юридичних наук, доцент **Свида Олексій Георгійович**

Бандурова В. С.

Етичні стандарти щодо адвоката: проблеми дотримання
та дисциплінарна практика 410

Баран А. С.

Професійна етика адвоката та медіатора: зміст
та співвідношення 414

Вареник В. О.

Адвокатська таємниця як основа професійної етики
та гарантія права на захист 418

Горовий В. С.

Професійна етика адвоката як моральний орієнтир сучасної
правової держави 420

Гаджисв А. М.

Софт скілс навички як складова професійної етики адвоката . . . 423

Гринюк К. О.

Етика адвоката в контексті відносин з клієнтом 426

Гудзюк Ю. Б.

Професійна етика адвоката у справах, пов'язаних
із корупцією 428

Джигирей В. В.

Етичні аспекти поведінки адвоката у судовому засіданні 432

Дмитрук Д. О.

Порушення принципу уникнення конфлікту інтересів
як підстава притягнення до дисциплінарної відповідальності . . . 436

Долженко Ю. В.

Проблема дотримання адвокатської етики у змагальному
процесі 439

Донець К. О.

Адвокатська таємниця: правові та моральні аспекти
збереження конфіденційності 443

Заборська К. А.

Ефективність адвокатської діяльності крізь призму довіри
клієнта та професійної етики 446

Загнітко А. В.

Конфлікт інтересів в адвокатській діяльності: етичні виклики
та шляхи їх подолання 449